

Миодраг МАТИЦКИ

О ПЕДЕСЕТОГОДИШЊИЦИ КЊИЖЕВНЕ ИСТОРИЈЕ

Од почетка рада Института за књижевност и уметност било је отворено питање како презентирати резултате рада на истраживачким пројектима. Почело се са резонираном библиографијом теоријских радова објављених у страној периодици још приликом почетка рада нуклеуса Института, Центра за теорију књижевности Катедре за општу књижевност Филолошког факултета. Центар ће, потом, прерасти у Институт за теорију књижевности и уметности. Прве *Свеске* су се појавиле тада, 1961. године.

Како се ширио истраживачки програм и како су покретани нови пројекти, уследили су тематски зборници у издању са другим издавачима. Почело се са зборницима посвећеним Иви Андрићу, Мирославу Крлежи, па Милошу Црњанском итд., али и значајним истраживачким темама, као и истакнутим истраживачима и тзв. „посветни” зборници. Остао је импозантан траг од педесетак таквих зборника. Под насловом *Упоредна истраживања* (од 1976) јасно је наглашено да су у Институту формирани посебни пројекти који су били окренути основним токовима који обележавају науку о књижевности, а означавани су као посебне серије А, Б, Ц. Године 1976. појавио се први том Годишњака у Серији А, намењеној Компаративним истраживањима: *Упоредна истраживања*, а уследили су годишњаци: *Теоријска истраживања* (1979), *Историја књижевности* (од 1980), а од 1994. и годишњаци посвећени *Поезији српске књижевности*, почев од годишњака посвећеног *Поезији Момчила Насијасијевића*. Традиција ових годишњака оставила је дубок траг и особито је сведочење о стасавању основних истраживачких пројеката Института.

У монографији Института објављеној поводом обележавања пола века његовог рада, Бојан Ђорђевић је указао да се од самог почетка, још од 1964. године, размишљало о покретању часописа у Институту. То је била тежња да се и на тај начин обезбеди и поспешу процес осамостаљивања Института. Предлагано је име *Кришика*. Али наступила су „турбулентна збивања” која су се тицала судбине Института, која су, показало се, допринела да Институт, уместо да се укине, стане на своје ноге. Резултат је био да се, као пандан водећем

научном часопису за науку о књижевности који је излазио на Филолошком факултету при катедри за српску књижевност, *Прилозима за књижевност, језик, историју и фолклор*, покрене часопис *Књижевна историја*, чији је главни уредник био Александар Петров, а у редакцији су се нашли професори већма из опонентске струје на Факултету: Јован Деретић, Васо Милинчевић, Мирјана Миоциновић, Марија Митровић и Миодраг Сибиновић. Часопис је најпре издавао „Обод” са Цетиња. Касније је главни уредник постао Јован Деретић, а издавање је преузело ИП „Вук Караџић”. Сарадници из Института осетили су овај часопис као свој, посебно они који ће се касније окупити на пројекту „Историја српске књижевне периодике”, који је покренуо Александар Петров. За прво годиште *Књижевне историје*, у бр. 4 посвећеном српској књижевној периодици, објавио сам повећи прегледни прилог „Календари”. Њима сам се, потом, бавио деценијама.

Када је запретила опасност да се угаси часопис у којем је много институтских сарадника и пројеката оставило ваљане истраживачке трагове, настојали смо да *Књижевна историја* пређе у Институт као гласило Института и да јој се обезбеде одговарајућа средства, што се и збило крајем 1991. године. За главног уредника именован је Душан Иванић. Од 2001. ту обавезу преузео је директор Института, што је и садашња пракса, почев од 2016. године, што се показало учинковитим, посебно када је реч о старању да се часопису обезбеде средства да би могао редовно да излази, да се омогући праћење и представљање у часопису истраживања која се обављају на свим научноистраживачким пројектима Института и, оно што од почетка овај часопис краси, да буде отворен за разне правце и токове истраживања у области науке о књижевности. Посебно је значајно што су у њему научну каријеру започињали многи млади истраживачи у Институту, што је редакција часописа помагала и младима из научних центара који су тек окупљали научни кадар, на катедрама за књижевност новооснованих филолошких факултета, у Институту за књижевност у Косовској Митровици.

На крају да истакнем. У Институту је од почетка била присутна свест о неприступачности научних истраживања ако се објављују у крузерски обимним часописима-годишњацима, при чему је ритам излажења, појам периодичности, био непрепознатљив и сувишан. Такви су се научни часописи, временом, свели на ловиште рејтинга и поена неопходних за поједина звања, по цену објављивања прилога који су, понекад, бивали и чиста досетка и препречавање литературе, који су, нажалост, када је реч о цитираности, остајали неприметни. Зато честитам педесетогодишњицу трајања часописа који деценијама настоји да доликује Институту за књижевност и уметност и попут часног знака стоји и остаје уз његово име.